

Ampliación do catálogo de reloxos de sol no concello da Estrada

Luis Manuel Ferro Pego
leonvenera@hotmail.com

Resumo. No artigo publicado na revista *Miscelánea* do Museo do Pobo Estradense Manuel Reimóndez Portela, número 18, correspondente ao ano de 2015, titulado “Catálogo de reloxos de sol no concello da Estrada” atopábanse recollidos 63 reloxos de sol. Con esta ampliación o catálogo dos reloxos de sol amplíase a 74, sendo o concello da Estrada o que maior número alberga de reloxos de sol de todo Galicia, e tendo un estilo de reloxo único, que o mestre e investigador Cambadés Manuel Núñez denomina “modelo A Estrada”

Abstract. In the article published in the magazine *Miscelánea* do Museo do Pobo Estradense Manuel Reimóndez Portela, number 18, year 2015, entitled Catálogo de Reloxos de sol no concello da Estrada (Catalogue of sundials in A Estrada city council) were collected 63 sundials. With this expansion, the catalogue extends to 74. A Estrada is the city council with the largest amount of sundials all over Galicia and it has a unique sundial style which the researcher Cambadés Manuel Nuñez names ‘A Estrada model’.

Predominan no concello da Estrada os reloxos de sol postos nos hórreos, con trinta pezas, seguido das casas e pazos que suman vinte tres; nos xardíns temos nove dos cales cinco están sobre o céspede; sobre fuste ou columna atopamos catro e sobre unha fonte tan só un; nas igrexas temos sete, sen colocar tres, e rematamos con dous reloxos metálicos.

Catálogo de reloxos de sol no concello da Estrada

ARCA. Lugar de Amarelle.

Situación, parede sur na casa do Regueiro (parede recuberta de plaqueta, deixando o oco do reloxo) Forma en capela, rectangular rematado en semicírculo, con gnomon de chapa triangular. Tipo vertical ortomeridiano. Estado de conservación malo. Propietaria Carolina Ruzo.

CODESEDA. Lugar Outeiro.

Situación. Xardín na Casa da Baixo. Forma. Rectangular, enmarcado en ferro e columna do mesmo metal, o gnomon é un cravo usado nas rodas do carro. Tipo. Vertical ortomeridiano. Estado de conservación bo. Propiedade Luís Porto.

CORA. Lugar igrexa.

Situación, na parte esquerda da igrexa, onde arranca a torre do campanario. Forma. Reloxo de grandes dimensións, de forma cuadrangular, rematado en dous semicírculos e a cada lado dous pináculos, gnomon de chapa triangular. Tipo. Vertical ortomeridiano. Estado de conservación, por atoparse a gran altura, non permite ver as liñas horarias nin a numeración por estar cuberto de liques e outros brións, polo que a súa conservación diremos que é regular. Propiedade do arcebispo de Santiago.

CORA. Lugar de Piñeiro.

Situación. Fachada principal da casa que mira o Sur, no extremo destro, sobre una parra. Forma. Rectangular, rematado en capela, con gnomon de chapa triangular. Descansa sobre unha ménsula Tipo. Vertical ortomeridiano. Estado de conservación. Bo. Propietaria, María Elvira Basteiro Martínez.

ORAZO. Lugar Castrovite.

Situación, ó pe da cruz que remata o hórreo da casa coñecida por Portela. Forma, cuadrangular, rematado en semicírculo, coñecidos como reloxos de capela. Gnomon de chapa metálica. Tipo, vertical ortomeridiano, orientado ó sur. Estado de conservación, regular, cuberto de liques que non permiten observar as liñas horarias nin numeración horaria, precisando dunha limpeza. Propietario Fernando Portela Rendo.

ORAZO. Lugar a Igrexa, nun dos hórreos da casa de Ulloa.

Forma rectangular, con un círculo que leva ao redor as liñas horarias e as horas, carece de gnomon. Tipo vertical ortomeridiano. Estado de conservación malo, cargado de liques e brións, que non permiten observar liñas horarias nin numeración.

OUZANDE. Lugar Tallo.

Situación, na fachada da casa coñecida por Manuel da Granxa, que da ó sur. Forma rectangular, sobre unha columna cilíndrica descansa un reloxo composto de tres pezas, con numeración romana posta sobre unha bordura, baixo esta a data de construción, 2016, timbrado dun pináculo, e baixo este as iniciais do propietario J.F, rematan o conxunto dúas volutas a cada lado. Gnomon realizado en varela. Tipo vertical ortomeridiano. Estado de conservación excelente, construído no ano 2016, pola empresa Grapemar da Estrada. Propietario Julio Feros. Foi trocado polo que aparecía no catálogo do ano 2015.

PARADELA. Lugar de Ribeiradona.

Situación, baixo a tellado da casa posto sobre unha ménsula. Forma cuadrangular, en forma de capela. Gnomon en chapa triangular. Tipo vertical ortomeridiano. Estado de conservación, tras unha reparación no tellado os obreiros deixárono colocado de forma irregular sobre a ménsula en que descansa, sendo o seu estado de conservación regular, por atoparse borradas a numeración e liñas horarias. Propietaria Inés Gestoso Tarrío.

RIVELA. Lugar de Carracedo.
Situación, no xardín a carón da casa, sobre unha columna. Forma. Rectangular, rematado en capela onde leva a inscrición AÑO DE 1868, gnomon de chapa triangular. Tipo, vertical ortomeridiano. Estado de conservación bo. Propietario Antonino Campos.

VEA SANTA CRISTINA. Lugar, Cerqueira.
Situación, sobre pináculo dun hórreo. Forma, rectangular, gnomon de chapa triangular, atópase recuberto de líques. Tipo, vertical ortomeridiano. Estado de conservación malo, precisa unha limpeza. Hórreo e casa en ruínas. Propiedade de Helena García Rodríguez.

VEA, SANTO ANDRÉ. Lugar de Paramá.

Situación, reloxo posto sobre a cornixa do tellado da casa de Xácome de Paramá. Forma, cúbica de tres caras. Tipo, vertical meridiano, o frontal orientado ao Sur, e os laterais orientados ao Leste e Oeste. A cara que mira ao sur ten o gnomon formado por unha chapa triangular. Leste e Oeste gnomon en forma de rectángulo de chapa, perpendicular á parede e que mantén unha inclinación. Estado de conservación bo. Propietario Xácome Vázquez Barcala.

VEA, SANTO ANDRÉ. Lugar de Paramá.

Situación, sobre unha columna do portal da casa de Roque. Forma circular rematado en capela; marcas horarias sen numerar, gnomon triangular metálico. Tipo, vertical ortomeridiano. Estado de conservación excelente. Propietaria María Torres Barcala.

Ademais dos reloxos de sol que aparecen neste catálogo, temos dous mais sen retratar; un atópase no lugar de Chaín, pertecente á parroquia de Frades, estaba colocado nun hórreo que se veu a baixo, e foi recollido polo seu propietario. O outro parece ser que se atopaba nun hórreo no lugar da Abeleira, da parroquia de Arca. Ambos reloxos non figuran no mapa do catálogo de reloxos de sol no concello de A Estrada.